

Patricia G.

Bertényi

Kaikki
ovat
sokeita

OSASTO C1

TAMMI

PATRICIA G. BERTÉNYI

Kaikki ovat sokeita

TAMMI

HELSINKI

© PATRICIA G. BERTÉNYI JA TAMMI 2024
TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ
ISBN 978-952-04-5859-1
PAINETTU EU:SSA

What good does it do to be valuable, if nobody values you?

N. K. JEMISIN, THE CITY WE BECAME (2020)

Prologi

Uudesta konserttitalosta purkautui sykäyksittäin yleisöä. Kun taksirivi oli tyhjentynyt, uloskäynnin kohdalla oli hetken hiljaista, kunnes uusi autokolonna ajoi paikalle. Taksien väliin pujahti aina toisinaan limusiini. Silloin konserttitalon portieeri kiirehti edeltä avaamaan auton oven ja saattoi vieraat katoksesta limusiiniin suojaen heitä sateenvarjollaan.

Jos kohde ei ollutkaan tullut kävellen niin kuin tavallisesti, koko suunnitelma vesittyisi. Tai jos hän päättäisi olla juuri tänään inkognito, silloinkin. Kuski naputti hajamielisesti rattia tuijottaessaan uloskäyntiä. Kumihanskaan verhotuista sormista ei juurikaan lähtenyt ääntä, ja kun hän ei liikkunut, kertakäyttöinen muovihaalari ei kahisut. Sade ropisi hätkähdyttävänä rumpusarjoina leveään tuulilasiin.

Lämpötila oli lännestä viuhuvan tuulen avustamana noussut plusan puolelle ja lupaavasti alkaneesta marraskuun lumisateesta oli tullut piiskaavaa sadetta. Jossain vaiheessa torstai-iltaa suuret hiutaleet olivat vaihtuneet hyytäväksi neulasiksi.

Väkijoukko alkoi harveta, mutta hän ei huolestunut. *Jos ei tänään, niin sitten jonain toisena päivänä.* Tämäkin oli osa rangaistusta. Se osa, josta hän lähestulkoon nautti. Hän piti auton käynnissä, koska ei ollut varma toimisiko kopioitu avain enää toistamiseen eikä myöskään halunnut ikkunan huurtuvan. Urheiluauton matala hyrinä rauhoitti ja auttoi keskittymään.

Tien yläpuolelle asennetuissa vajereissa roikkuvat katulamput heilahtelivat holtittomasti puuskittaisessa tuulessa eivätkä onnistuneet valaisemaan edes lähiympäristöä.

Entä jos kohde ehtii livahtaa karkuun, kadota valottomaan iltaan?

Samassa ulko-ovien edustalla syntyi liikettä, kun keltainen sadetakki ja punaiset kumisaappaat ilmestyivät näkyviin. Ympäröivästä ihailijajoukosta huolimatta kohde hohti värivalintojensa ansiosta heidän keskellään kuin varoituskolmio. Nainen signeerasi ohjelmalehtiä ja hymyili leveällä suullaan niin, että valkoiset hampaat erottuivat Aurajoen rantaan pysäköidylle autolle asti. Nainen erkaantui hitaasti joukosta, asettui vielä yhteen yhteiskuvaan, heilautti kättään ihailijoille ja veti sadetakin hupun tärkättyjen hiustensa suojaksi. Askeleet olivat juuri esiintyneen taiteilijan nousuhumalaisen endorfiinin keventämät, kun hän suuntasi kulkunsa kohti konserttitalon uutta kävelysilttaa ja joen toisella puolella odottavaa luksuskotiaan.

Naisen oli ylitettävä suojatie.

Ja sitä autossa istuva teloittaja oli odottanut.

Musta urheiluauto liukui pehmeästi rantabulevardille ja lähti kiihdyttämään. Sen edessä ei ollut muita ajoneuvoja. Keltainen sadetakki näytti kävelevän suojatien yli itsekseen, sillä naisen keho sulautui hämärään, kun asfaltti imi valon itseensä.

Ihan kuin hän olisi jalaton.

Teloittaja oli valinnut matalan urheiluauton osittain sen nopeuden ja huomaamattoman värin vuoksi, mutta myös sen olemattoman maavaran takia. Kuski vaihtoi nopeasti seuraavan vaihteen silmään ja kiihdytti. Hän oli huolissaan, että moottorin kasvava jylinä ehtisi varoittaa naista. Hän tiesi, että jos vauhtia oli tarpeeksi, kohde lentäisi auton yli eikä säröttäisi tuulilasia sirpaleiksi osumalla siihen. Sillä jos tuulilasi hajoaisi, pahimmassa tapauksessa nainen tulisi siitä läpi, ja se hankaloittaisi pakenemista.

Hän painoi kaasupolkimen pohjaan, koska oli jo riittävän lähellä. Nainen ei ehtisi enää väistää. Urheiluautolla oli nopeutta lähes sata kilometriä tunnissa keulan osuessa kohteen sääreen.

Nainen lensi konepellille ja lennähti siitä matalan auton yli asfalttiin. Kuski vilkaisi peiliin ja näki, että hän jäi makaamaan tielle liikukumattomana. *Kuin räsynukke.*

Urheiluauto jatkoi kiihdyttämistään ja hävisi joen mutkan jälkeen näkyvistä.

Rattia pitelevien käsien kämmenet eivät olleet edes hionneet.

1

Merenrantaan, vanhan sataman paikalle perustettu yliopistollinen keskussairaala oli vuosikymmenien kuluessa levinnyt, ironista kyllä, aggressiivisen kasvaimen lailla joka puolelle. Kun tontin rakennusoikeus oli käytetty, uutuuttaan hohtava teho-osasto C1 oli rakennettu kaartumaan veden ylle massiivisten betonipylväiden varassa. Jokainen kahdestatoista potilashuoneesta tarjosi valttavan kaari-ikkunan ja merinäkymän. Marraskuu oli pitkällä ja syvenevä kaamos toi mukanaan vain muutaman tunnin harmahtavaa valoa kerrallaan, mutta potilashuone A kylpi vedestä heijastuvassa valossa.

Naisia oli neljä, he pysähtyivät varoen tarkkailemaan ovensuuhun ja ryhmittäytyivät siivouskärryn ympärille. Joku olisi voinut erehtyä luulemaan, että he kerääntyivät hakemaan rohkeutta. Edellyttäen, että olisi ylipäätään suonut heille ajatustakaan.

Janka Vitéz veti kulkulätkän lukijan edestä, ja panssaroitua maitolasia olevat kaksoisovet liukuivat ääneti sivuun. Hänen ryhtinsä vetäytyi aavistuksenomaiseen kyyryyn ennen kuin hän astui potilashuoneeseen. Takapuoli hyllyi onnahtelevien askeleiden tahdissa, kun hän kulki kärry suojanaan muiden laitospulaisten edellä. Paksu tumma polkkatukka oli ollut aina samaa mallia. Kahdenkymmenen vuoden välein hänen kampauksensa oli muodissa. Nyt se ei ollut, eikä hänen tyttärensä epäröinyt huomauttaa siitä. *Joka pirun kerta*. Hiuksiin oli alkanut ilmestyä yksittäisiä harmaita, jotka Janka oli hämmentyneenä ja mieheltään salaa värjännyt piiloon.

Huoneessa oli päällä täysi tohina, perjantai alkoi lähennellä keskipäivää ja hoitajia hyöri kaikkialla. Ne, jotka eivät olleet

potilaspaikoilla tai päätteidensä äärellä valmistelemassa neste-
vuorokauden vaihtoa, olivat työtilassa sekoittamassa lääkkeitä
käyttövalmiiksi ja letkuttamassa lääkärrien määräämiä suonensisäisiä nesteitä. Kun pakkaan lisättiin vielä kaksi viime viikolla aloittanutta sairaanhoitajaopiskelijaa, jotka nököttivät eksyneen näköisinä paikoillaan suurimman osan päivästä, 120-neliöisessä potilashuoneessa oli väkeä vilinäksi asti.

Huonoin mahdollinen hetki tulla. Janka oli tästä erittäin tietoinen, mutta aamuraportilla lähteviä potilaita oli ilmoitettu yksitoista, uusia tulijoita oli yhdeksän. Paletti oli tiukka. Huone A:sta oli siirtynyt sydänpotilas varttia aikaisemmin sydänvalvonnan puolelle, ja paikka odotti siivoamista. Seuraava elektiivinen sydänpotilas oli tulossa puolen tunnin sisällä leikkaussalista. Heidän oli pakko ottaa tämä huone nyt, muuten aikataulut pettäisivät pahasti. Se aiheuttaisi viivästy mistä potilaan otossa teholle, ja se taas tietäisi huutia. Ensimmäisenä aina heille.

Janka katsoi ympärilleen arpoen mielessään keneltä tohtisi kysyä. Hänen kasvoilleen levisi yllättynyt hymy, kun hän näki, että se kuvankaunis hoitaja, joka muisti hänen nimensä ja vaivautui tervehtimään aamuisin, oli töissä. Dani, niin se oli, mutta omaisille aina Daniela.

– Saammeko tulla? Janka kysyi muidenkin puolesta.

– Pumppu tulee vartin sisällä, Dani Lindgren vastasi ja veti nukutetun potilaan jalan koukkuun. Käyttäen sitä vipuvartena ja potilaan lapaluuta toisen käden tukena hoikka nuori nainen käänsi ongelmitta satakiloisen miespotilaan kyljelleen. Hän näytti tyytyväiseltä, kun hengitysputki ei irronnut potilaasta eikä hengityskoneen letkustosta. Dani piti katseensa tiukasti potilaan kasvoissa, mutta jatkoi puhumista Jankan ja hänen kollegoidensa suuntaan: – Jos olette tosi nopeita, saatatte ehtiä, hän lisäsi ja väläytti kuuluisan hymynsä. Se oli säteilevän valloittava ja painoi molempiin poskiin syvät hymykuopat. Jos katsoi silmien sijaan kasvoihin, niin kuin useimmat tekivät, se meni täydestä.

Janka piti nyt kuitenkin katseensa Danin sinisissä silmissä ja näki jälleen saman, minkä oli todennut vähän sattumalta muutamaa

viikkoa aikaisemmin. Hymy ei koskaan noussut silmiin asti ja se sammui heti, kun toisen huomio herpaantui. Nuorta naista ympäröi alakulon verho. Janka ei ymmärtänyt, miksei kukaan muu ollut huomannut sitä, muttei ehtinyt nyt syventyä mietteisiinsä. Kello tikitti, aikaa oli yhä vähemmän.

Janka lähti liikkeelle oikealla jalallaan suosien ehjää lonkkaansa, mutta varovaisuudesta huolimatta liikahdus viilsi ilkeästi. Mikä pahinta, tutuksi käynyt nivelrikkokipu oli siirtynyt myös oikeaan polveen enteillen kalvavaa tuskaa sinnekin tulevina vuosina. Ei se mikään ihme ollut, olihan hän jo yli kuudenkymmenen.

Hän nappasi kärrystä rätin ja alkoi tottuneesti pyyhkiä pintoja. Katse käväisi väliverhoissa. Se oli vaistomainen ele, jolla hän tarkisti, pitikö kahden potilaspaikan erottavat verhot vaihtaa puhtaisiin vai olivatko ne tällä kierroksella säästyneet eriteroiskeilta. Janka totesi helpottuneena ne puhtaiksi. Vaihtaminen olisi vienyt ylimääräiset neljä minuuttia, eikä heillä ollut aikaa tuhlattavaksi.

Vaikka verhot oli vedetty tiiviisti potilaspaikan suojaksi, niiden liitoskohdassa oli kämmenen mentävä rako. Ne jäivät aina vähän vinksalleen, vaikka niitä olisi kuinka asetellut. Janka oli jo kääntämässä katseensa pois, kun hän huomasi raosta tutut pisamaiset kädet, jotka pitelivät potilaan kanyloitua kättä.

Jos Dani oli kiva, niin Mimi oli ihan omaa luokkaansa. Oliko Mimi ollut teholla töissä kolmekymmentäyhdeksän vai neljäkymmentäyksi vuotta? Janka ei koskaan muistanut kumpi oli oikein, mutta Mimi Malmbergin eläkkeelle jäämiseen ei ollut enää monta vuotta. Janka oli kuullut riittävästi tietääkseen, että Mimi odotti malttamattomasti eläkepäiviään, jolloin hän antaisi vanne-sahan laulaa ja kaivaisi vihdoinkin klapikoneen esiin. Mimille se tarkoitti täydellistä elämää. Kukaan ei tuntunut tietävän eläkkeelle jäämisen tarkkaa ajankohtaa, mutta se saattoi olla myös itsesuojelua – yksikään tehollaisista ei osannut ajatella AYKSiin aikuisten tehosastoa ilman Mimiä. Tai ei tahtonut ajatella. Hänen kanssaan Janka oli rohjennut muutaman kerran puhua ihan ääneen, jopa useamman lauseen ajan. Niin hän oli saanut tietää, että Mimi oli saanut etunimensä Puccinia fanittaneelta isoäidiltään. Janka ei ollut

ihan varma, mitä ajatella siitä, että tuo maan päällä kulkeva enkeli oli nimetty tuberkuloosiin menehtyvän sopraanon mukaan, mutta päätti suhtautua siihen samoin kuin Mimi itse, rauhallisella hyväksynnällä.

Janka ei nähnyt juuri kättä enempää Mimin potilaasta, eikä halunnutkaan. Uteliaisuus karisi nopeasti osastolla C1. Ihmiselämän pienet ja suuret tragediat oli pakko ohittaa itsesuojelunkin nimissä, vaikka ihan kaikkea ei silti pystynyt. Kun verhon takaa kuului omaisen itkua tai potilaan tuskainen huudahdus, sen kuuli aina. Muutama kirkaisu tuli välillä hänen uniinsakin – sellaisina öinä Ákos tönäisi häntä lempeästi ja veti kainaloonsa karhumaiseen otteeseen. Siinä hän sitten makasi kyljellään ja kuunteli miehensä leppoisaa kurkkupörinää aamuyön hiljaisina tunteina ja yritti karottaa painajaisten mukanaan tuomat muistot mielestään.

– Sinä olet elossa, Mimi sanoi potilalleen. – Sinä voitit.

– Katso minua! potilas parahti.

Janka jäähmettyi paikalleen. Samettisen karhea ääni oli tuttua, kin tutumpi, eikä hän ollut koskaan kuullut sitä tuollaisena, murtuneena.

– Otitko jo kaikki pinnat?

Janka pyörähti syyllisenä ympäri ja piteli rähtiä kilpenä edessään. Ritva, hänen pitkäaikaisin ja lättäjalkaisin kollegansa, katsoi häntä kysyvästi ja osoitti maahan asti roikkuvia mittareita.

– Ota sinä kaapelit, pöytä puuttuu vielä, Janka sanoi ja pyyhkäisi roskisten kannet mennessään. Hän otti kärrystä uuden rätin ja pyyhki antimikrobisen näppäimistön, hiiren ja työpisteen monitorin. Yritti sulkea korvansa verhon takaa kuuluvilta ääniltä. Mimin hellä mumina kantautui hänen luokseen, mutta sanoista ei onneksi saanut selvää. Mimi puhui äidinkielenään saaristoruotsia, ja vaikka oli asunut koko aikuisikänsä Aboassa, hän ei ollut koskaan menettänyt murteensa laulavaa sointia.

Verho heilahti uudelleen ja Janka näki, kuinka sängyn reunalla istuva Mimi piteli tärisevää potilasta sylissään niin hyvin kuin kailta letkuilta ja mittareilta pystyi. Jos Janka olikin tähän asti voinut kuvitella kuulleensa harhoja, nähtyään kirkkaanvihreät silmät

hänen oli pakko lakata teeskentelemästä. Potilas käänsi katseensa pois samaan aikaan kuin Jankakin. Mimi tiukensi otettaan ja veti toisella kädellä verhon kiinni.

– Joko te olette valmiita? paikalle saapunut hoitaja tiukkasi. Kahvi höyrysi, ja hän tuijotti haastavasti mukin reunan yli.

Janka mietti sadannen kerran, kuinka joku noin nuori saattoi olla noin narisevan ikivanha, mutta päätti olla pilaamatta päiväänsä enempää. Hän vältti katsekontaktia työntäessään siivouskärryn huoneen takanurkkaan. Juuri ajoissa.

Kaksoisovet aukesivat ja päivän elektiivinen sydänleikattu saapui leikkaussalista kahden hoitajan, lääkintävahtimestarin ja anestesia-lääkärin tuomana.

2

Dani näki Jankan jatkavan tyynenä lattioiden pyyhkimistä. Anestesia lääkäri ja hoitaja jäivät sängyn jalkopäähän, kun Dani ja hänen kollegansa Eerika asettuivat potilaan molemmin puolin. Dani laittoi kuljetusmonitorin kiinni telineeseen, ja potilaan tiedot siirtyivät sekä työasemalle että monitorille. Dani sääti kuljetusrespiraattorin lukemat tehon hengityskoneeseen, yhdisti potilaan intubaatioputken ja jäi varmistamaan, että tämän rintakehä lähti nousemaan.

– Kiva rusketus, Eerika totesi potilasta saattavalle lääkärille.

– Kongressimatka, sydänanestesiologi Ilmari Suominen änkytti hämillään saamastaan äkillisestä huomiosta. Dania säälittivät miehen kömpelöt yritykset vilkuilla Eerikaa muiden huomaamatta, niin näyttävästi hän siinä epäonnistui. Dani ei ihmetellyt lainkaan, sillä Eerikan läpikuultavan siniset silmät olivat vähintäänkin huomiota herättävät, ja kiillessaan tuolla tavoin flirtistä suorastaan henkeäsalpaavat. He olivat vain ystäviä, eikä Dani ollut Eerikaa koskaan minään muuna ajatellutkaan, vastoin teholla vellovia huhupuheita. Eerika oli hänen paras ja ainoa ystävänsä, mutta siitä huolimatta hänen mahanpohjansa heitti tällaisina hetkinä hermostunutta voltia.

– Ja sinulla on rusketus? Ei tainnut kokous olla tällä puolella maapalloa, Eerika jatkoi.

– Erikoisaiheet, Suominen takelteli selitellessään. – Piti lähteä kauemmas.

– Toitko tuliaisia? Eerika iski silmää.

Danin riemuksi Suominen punaistui korviaan myöten. Eerika

ei ehtinyt kiusoitella miestä enempää, sillä monitorin näkymä vei hänen huomionsa.

– Hiukan matalat paineet, Eerika sanoi Danille ja nyökkäsi orjamonitoria kohti.

Dani vilkaisi lukemaa. Kirkkaanpunaisen käyrän muoto vahvisti, että siihen saattoi luottaa. Verenpaine oli huolestuttavan matala. Dani tarttui potilaan ranteeseen ja oikaisi sen varmuudeksi, vanhasta tottumuksesta. Värttinävaltimeon uitettu ohut kanyyli oli altis taittumiselle ja silloin se näytti vähän mitä sattui. Lukema oli monet kerrat korjaantunut tuolla tempulla normaaliksi. Tällä kertaa verenpainelukema ja käyrä pysyivät matalina. Dani vilkaisi infuusiotorinin suuntaan. Noradrenaliini-infuusio meni kohtuullista annosta. Sitä voisi nostaa pari pykälää, katsoa jos se auttaisi.

– Jaahas, mitäs te toitte tullessanne? Erikoistuva lääkäri Petteri Laakso asteli sängyn viereen. Miehen ääni oli liki kimakka ja paljasti paljon enemmän hänen mielentilastaan kuin oli tarkoitus.

– Sinäkö tämän otat? Suominen mulkoili tulijaa epäluuloisena. Takeltelu oli hävinnyt hetkessä ja ääni madaltui takaisin tylyyn nuottiinsa.

– Kyllä. Potilas on VIP ja silloin tarvitaan parasta A-luokkaa, Laakso vastasi reippaasti.

– Valtimopaine on 72 kautta 45, Dani sanoi kiinnittääkseen tehosaston juniorilääkärin huomion tilanteeseen. Laakso oli ollut teholla vasta neljä viikkoa, eikä kukaan vielä tiennyt, mitä hän osasi ja mitä hän oli tullut vasta oppimaan. Ainoa, joka vaikutti reagoivan lauseeseen, oli Janka, joka kohottautui äkisti kumarasta asenostaan kuullessaan lukemat. Dani ei ehtinyt jäädä ihmettelemään laitospulaisen reaktiota.

– Nosta norria pari pykälää, Suominen sanoi tutun kuivakasti. Hän ei yleensä tarkoittanut mitään pahaa, mutta Danilta oli mennyt vuosia tottua miehen tympeyteen. Hän oli joskus miettinyt, miten paljon Suomisen fennomaanivanhemmillä oli osuutta siihen, että pojasta oli umpisuomalaisen nimensä kera kasvanut juro ja sisäänpäin kääntynyt peikko. Hän oli alkanut tervehtiä hoitajia ääneen vasta kaksi vuotta sitten, vaikka oli päivystänyt teholla

vuosia. Joku oli tiennyt kahvihuoneessa kertoa, että Suomista oli koko kouluajan kiusattu umpisuomalaisuudestaan täällä rantahurrien luvatussa kaupungissa. Hän oli ilmeisesti saanut pari kertaa aika pahasti turpaansakin, ja pilkkanimi Finski seurasi häntä edelleen kaikkialle. Kova hinta maksettavaksi uhmakkaiden vanhempien ajattelemattomuudesta. Mikseivät ne olleet voineet nimetä häntä Juusoksi? Se olisi sentään ollut lähempänä täälläpäin tyypillistä ruotsalaisaikaikuista nimeä. Tai muuttaneet Pihtiputaalle, Dani tuhahti itseksensä.

– Noradrenaliini-infuusiota nostettu kahdella, Dani vahvisti määräyksen ja katsoi potilaan omaa hoitajaa. Mari nyökkäsi ja kirjasi muutoksen ylös.

Perjantai-iltapäivällä monen ajatukset olivat jo tulevassa viikonlopussa, ainakin niillä onnekailla, joilla oli vapaata luvassa. Dani oli kuitenkin juuri palannut pitkiltä vapailta, eikä hän miettinyt mitään muuta kuin dreeneistä tulevaa huolestuttavaa verimäärää ja lääkemuutoksesta huolimatta sitkeästi matalana roikkuvia verensuoneita.

Eerika oli avannut rullasulkijaa enemmän, ja Dani näki, että täyttöneste tippui paljon ripeämmin kuin potilaan tullessa. Asioita ei juurikaan tarvinnut sanoa ääneen, he toimivat kuin moitteeton kone, jolla oli käytössään lukuisat aivot ja käsiparit. Mitä enemmän takana oli yhteisiä työvuosia, sitä virheettömämmin ryhmä toimi. Leikkauksen aikana talteen otetusta potilaan omasta verestä puolet oli jo mennyt takaisin potilaaseen, tippakepissä roikkuva pussi oli reilusti kuopalla.

Danin huomio oli rintakehästä töröttävissä dreeneissä. Rintakehän sisään jätetyt laskuputket toimivat juuri kuten niiden pitkin. Leikkausalueelle kertyvä mahdollinen vuoto saatiin niiden avulla pois rintaontelosta, sydämen ja keuhkojen läheltä. Putkia oli tällä kertaa neljä kappaletta, laitimmaisivat olivat totutusti keuhkopusseissa, keskimmäiset kaksi toinen sydämen edessä ja toinen takana. Juuri näistä kahdesta putkesta Dani oli kaikkein kiinnostunein. Ne olivat auki, niissä ei näkynyt hyytymiä, ei ollut ainakaan sitä pelkoa, että ne olisivat menossa tukkoon.

Niistä valuu vähän liiankin hyvin, Dani mietti vilkaistessaan pakkia, johon neljästä dreenistä valuva veri kerääntyi. Siihen oli kymmenessä minuutissa tullut 300 millilitraa. *Potilas vuotaa ja ainoa lääkäri teholla on juuri aloittanut erikoistuva.* Dani huomasi sivusilmällä Jankan ottavan tukea lastan pitkästä varresta. Laitosapulainen oli kumartunut eteenpäin ja vaikutti tuijottavan verestä kiihtyvää tahtia täyttyvää pakkia. Danin kulmat kurtistuivat. Ihan kuin Janka olisi pudistanut huolestuneena päätään, mutta mitä laitosapulainen muka ymmärsi sydänleikatun potilaan tarkkailusta. Dani huokaisi. Jollei potilas alkaisi voida kohta paremmin, narina-Marin valituksista ei tulisi loppua edes työpäivän päätteeksi, jos kävisi niin huono tuuri, että he osuisivat vielä samaan aikaan pukuhuoneeseen.

– Voit nollata pulmonaalipaineen ja keskuslaskimopaineen, yhdistin kaapelit, Eerika sanoi potilaan yli. Hänen katseensa oli tiukasti orjamonitorissa. – Nostan norria lisää, hän ilmoitti Marille, sääti verenpaineen tukilääkkeen infuusionopeudeksi 24 millilitraa tunnissa ja avasi täysin veripussin rullasulkijan. Punaiset pisarat soljuivat ripeästi tippakammioon. – Veri pysyy paremmin suonissa ja paineetkin alkavat pitää paremmin, Eerika selitti vieressään seisovalle opiskelijalle. Tämä nyökkäsi innokkaasti. Eerika näytti siltä kuin koettaisi uskoa, että opiskelija oli ymmärtänyt edes jotain hänen sanomisistaan.

– Pakissa on 350 millia, se on tullut vartissa, Dani totesi, puhalsi ponnarista karanneet hiukset silmiltään ja vilkaisi potilaan yli ystäväänsä. – Mitataan CI, saadaan lähtölukema.

– Ennen leikkausta se oli 1,5, Suominen murahti sivusta. – Potilas sai neljä suoniohitetta, kaikissa hyvä virtaus, jokaisessa yli neljäkymmentä millilitraa. Leikkauksen jälkeen indeksi oli sama, pulmonaalipaineet olivat normaalit, siksi ajattelin katsoa teholle asti pelkällä norrituella.

– Selvä, Dani sanoi ja nyökkäsi ponnekkaasti hiljaisuuden jatkuessa, ihan vain, jotta Suominen tietäisi, että joku oli noteerannut mitä hän sanoi. Petteri Laakso näytti syventyneen määräysten laittamiseen koneelle. *Tyyppi on ihan kujalla.* Dani vilkaisi Laak-

son kasvoja, jotka olivat nuorekkaat ja sillä tavoin tavanomaisen komeat, että hän huomasi usein mieltivänsä, mikä miehessä vaikutti niin tutulta.

– Oliko teillä vielä kysyttävää, Suominen murahti, ja kun kukaan ei vastannut, hän kääntyi kannoillaan ja poistui huoneesta. Anestesiahoitaja katsoi kysyvästi Maria. Tämä pudisti vastaukseksi päätään, joten hoitajakin lähti yhdessä leikkaussalin vahtimestarin kanssa. Kaksoisovien sulkeuduttua potilashuoneeseen laskeutui hiljaisuus, jota rikkoivat vain hengityskoneen puhina ja Mimin pehmeä puhe, joka kantautui nurkkapaikan verhojen takaa.

– Oletko koskaan mitannut kardioindeksiä? Eerika kysyi opiskelijalta ja ojensi hänelle letkustoon liitetyn kymmenen millilitran ruiskun. Opiskelija pudisti pelästyneenä päätään ja olisi astunut askeleen taaksepäin, ellei infuusiopumpputorni olisi töröttänyt suoraan hänen takanaan. – Tiedätkö mitä se lukema kuvaa? Eerika huokaisi raskaammin kuin oli aikonut. Hänen vaaleat, lyhyeksi leikatut hiuksensa hohtivat valkoisina keinotekoisten valojen loisteessa. Ankara katse heltyi, kun hän huomasi nuoren opiskelijan paniikin. – Sydämen minuuttivirtaus CO lasketaan kertaamalla sydämen iskutilavuus minuuttisykkeellä. Tällä saadaan suuntaa antava luku, mutta se ei huomioi potilaan kokoa. Indeksissä CO-lukema suhteutetaan vielä potilaan pinta-alaan, sillä tavalla saadaan paljon luotettavampi luku sydämen työkyvystä, Eerika selitti rauhallisesti.

– Hä? opiskelija parahti.

Dani vilkaisi säälien opiskelijaa, joka tuijotti Eerikaa suu auki. Dani huomasi pohtivansa, oliko koskaan kuullut ystävänsä korottavan silkin lailla soljuvaa ääntään niiden kymmenen vuoden aikana, jotka he olivat tehneet yhdessä töitä. Tuskin. Silti sillä oli maaginen kyky tulla kuulluksi, eritoten hätätilanteiden ryskeessä.

– Potilaan kaulalaskimon kautta on uitettu sisään katetri, jonka päässä on lämpömittari, Dani sanoi päätettyään pelastaa opiskelijan pälkähästä. – Kun ruiskutat sinne kymmenen millia kylmää nestettä, joka tulee ruiskuun tuosta pussista, hän nyökkäsi tippakepissä tiukkana rykelmänä roikkuvien nestepussien suuntaan ja jatkoi: – mittari tunnistaa lämpötilaeron ja näin pystymme mit-

taamaan tarkasti ajan, joka viileämmältä nesteeltä menee mittauspisteen ohittamiseen. Tietokone laskee mitatuista arvoista, kuinka paljon sydän pumppaa minuutissa verta. Ja koska olemme jo syöttäneet potilaan pituuden ja painon monitoriin, niin tiedämme sydämen pumppausvoiman, joka ottaa potilaan koon huomioon, Dani sanoi ja kääntyi näyttämään lukemia takanaan olevasta ruudusta.

– Okei, opiskelija sanoi varovasti ja piteli ruiskua kuin pyhäinjännöstä.

– Juuri niinhän minä äsken sanoin, Eerika sanoi ja kohotti merkittävästi kulmakarvojaan.

Dani pudisteli huvittuneena päätään tietämättä, että taaempaan seisovan Jankan kasvoilla oli välähtänyt samantapainen lempeä hymy. Eerika oli kävelevä tehohoidon oppikirja, muttei koskaan muistanut, etteivät kaikki muut olleet yhtä perehtyneitä aiheeseen. Hän oli joka kerta aidosti hämmästynyt siitä, kun joku ei tiennyt kaikkea sitä mitä hän. Ehkäpä juuri tuo viaton ylivertaisuus oli säästänyt Eerikan kopean besserwisserin maineelta.

– Paina mäntää tasaisesti, mutta kuitenkin mahdollisimman nopeasti... nyt, Eerika komensi opiskelijaa potilaan rintakehän laskeutuessa. Hän odotti, kunnes näki monitorilla graafisen käyrän ja siihen tyytyväisenä kääntyi puolittain opiskelijan puoleen.

– CI on vain 1,2, Dani vastasi lausumattomaan kysymykseen.

– Eilinen potilas hengitti itse, kone ainoastaan tuki hengenvetoja, opiskelija ihmetteli ja räpytteli silmiään. Tyhjä ruisku oli tiukasti hänen otteessaan, posket olivat kirkaanpunaiset. – Miksei potilas hengitä nyt itse?

– Hengitys lakkaa nukutuksessa, kun lääkkeellinen uni on riittävän syvää, Dani vastasi mieltien kuumeisesti pojan nimeä. Pohjois-Euroopan suurimmalla sekateholla riitti opiskelijoita ja erikoistuvia lääkäreitä läpi vuoden, vaihtuvuus oli tiuhaa. Hän oli tyytyväinen, kun oli ylipäätään muistanut nähneensä tyyppin ennenkin. Dani naputteli levottomasti keskimmäisiä dreenejä.

Vajaa puoli tuntia ja verta oli tullut jo puoli litraa. Ei hyvä.

– Milloin hän on saanut viimeksi kipulääkettä? Eerika katsoi Maria. Tämä vilkaisi leikkauskertomusta.

– Salista lähtiessä. Eikä noilla paineilla anneta kyllä nyt yhtään lisää. Nostitko sinä sitä norria? Mari tivasi. Eerikan ilme oli tutkimaton, kun hän nyökkäsi vastauksensa Marille.

Nosti hän, Dani pohti. Eerika oli sanonut ääneen kaikki kolme nostoa, mutta Mari oli tapansa mukaan keskittynyt sättimään jotakuta eikä ollut kuunnellut. Tilanne kiihtyi kohti toimintaa, Dani tunsu sen luissaan. Eikä siihen menisi kauan, verenpaineet 72/32, ei reagoi lääkkeisiin yhtään.

Eerika tarttui säätimeen ja laskei sängynpäädyn alas kallistaen samalla koko sänkyä niin, että potilaan varpaat nousivat kohti kattoa. – Tämä on Trendelenburgin asento. Tarkoitus on pakata kaikki veri kehon yläosaan painovoiman avulla, keskeisiin sisäelimiin, missä verta eniten tarvitaan, hän selitti opiskelijalle.

– Pakissa on puoli litraa, Dani sanoi ja nosti potilaan rintakehän keskellä sojottavat letkut pystyyn. Ne täyttyivät sykkeen tahdissa verellä. – Mari, paineet roikkuvat ja syketaso nousee. Indeksini näyttää, että sydämen pumppausvoima on huono, nestetäyttö menee ja norria nostettu lisää. Ei vastetta. Pulssi nousee, pulssipaineen erotus kapenee, verenpaine pysyy matalana. Vain keskuslaskimopaine ei nouse.

– Tamponaatio? Mari kysyi ja nousi tuoliltaan yhtä aikaa erikoistuvan lääkärin kanssa. Petteri Laakson kasvoille ilmestyi huolestuneita ryppyjä. Mari huokaisi kuuluisan *miksi tämä tapahtuu juuri minulle* -huokauksensa ja astui tuimana Danin viereen. Mari oli ärsyttävä, mahtaileva ja valikoidun ilkeä, mutta hän oli erinomainen tehohoitaja ja tiesi, milloin oli syytä kuunnella kollegoita.

– Alkaa kovasti haiskahtaa siltä, Dani vahvisti.

– Sydämen pumppaustoiminta estyy, koska sinne kerääntyy nestettä, todennäköisimmin verta, Eerika selitti olkansa yli opiskelijalle ja jatkoi erikoistuvan suuntaan. – Petteri, voitko soittaa sydänkirurgin paikalle? Hän kohdisti komennon suoraan Laaksolle. Mies hätkähti hereille kuullessaan oman nimensä ja haparoi hikisin käsin puhelimen rintataskustaan.

UUSI SAIRAALADEKKARISARJA ALKAA!

Kuusikymppinen laitosapulainen Janka Vitéz tietää hoitotyöstä enemmän kuin kukaan tajuaa. Kun teho-osastolla kuolee peräkkäin kaksi kaupungin merkkihenkilöä, Janka haistaa palaneen käryä. Luonnollisiksi kirjatut kuolemat herättävät myös sairaanhoitaja Danin epäilykset. Huolella peiteltyjen salaisuuksien nuuskiminen lähentää naisia mutta saattaa heidät samalla myös suureen vaaraan. Kosta hautovalla murhaajalla ei ole aikomustakaan lopettaa.

Turkulaisen Patricia G. Bertényin *Kaikki ovat sokeita* aloittaa uuden vetävän sairaaladekkarisarjan, joka tempaa lukijan mukaansa teho-osaston sykkeeseen.

9 789520 458591

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-5859-1